

TELEGRAFUL ROMANU.

Telegrafulu ese de dōue ori pre septembra: Dumine'a si Joi'a. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la expeditura foie pre afara la c. r. poste cu bani gata prin scrisori francate, adresate cātra expeditura. Pretiul prenumeratiunei pentru Sabiu este pre anu 7 fl. v. a. ear pre o jumetate de anu 3 fl. 50. Pen-

Nr 82. ANULU XX.

Sabiu, in 12|24 Octombrie 1872.

tru celelalte părți ale Transilvaniei si pentru provinciile din Monarchia pre unu anu 8 fl. iera pre o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri straine pre anu 12 $\frac{1}{2}$ am 6 fl. Inserate se platescu pentru întâia óra cu 5 $\frac{1}{2}$ er. si pentru a doua óra cu 3 $\frac{1}{2}$ er. v. a.

Din o scrisoare privata din Orleans scote „Köln. Ztg.” urmatorele date, pre care numita fóia le tiene inse de forte esagerate: „Ómenii dela tiéra”, dice acea fóia, suntu totu asiá de neprinciputi, dupa cum au fostu si inaintea resbelului, si republika no i-a destepatutu nici cātu e mai putienu.“ Opiniuni politice ei n'au de locu si despre evenementele de dì sciu putienu, de óre-ce arare-ori capeta uno diornalu la māna; apoi si diornalele putienu le-aru ajută, din cauza ca o parte mare din ei nu sciu celi si cei mai putieni intielegu, ceea ce eventualmente aru potea silabá. Altcum aprópe totu suntu inca cuprinsi de vechia neplacere cātra diornale, si acésta merge asiá de departe incātu loru nu le convine cāndu copiii loru mergu la scóla, din cauza ca au temerea, ca copiii loru mai tardiu voru celi diornale. Intr'aceea loru nu — le e necunoscutu ca Thiers regenéza in momentu cā presedinte alu re-publicei preste tiéra si ca pasiescu cā candidati pentru potestatea suprema Henri, Napoleonu si Gambetta. Principii de Orleans nu suntu vediuti la tiéra, ei acolo séu suntu necunoscuti séu apoi defaimati de avari. Parerile loru despre Thiers, Gambetta, Chambord si ex-imperatorele se baséza pre aceea, ce le spunu preotii loru despre ei. Cāta-va influentia au si agentii bonapartistici, cari pretotindenea triera tiéra, pentru de a face propaganda, si multi dintre ei suntu asiediat precum: Epiciers, Gendarmi, crajmari etc.

Cum vorbescu Bonapartistii despre dlu Thiers e cunoscutu; totu asiá de ospru se exprima si preotii asupr'a lui. In conversatiuni private cātu si de pre amvonu vorbescu cu celu mai mare despretnu despre presedintele. Ce se tiene de contele Chambord si ex-imperatorele, preotii nu iau pozitioane de partita nici pentru unulu nici pentru altulu. Ei se pronuncia cu o mare rezerva asupr'a loru, din cauza ca se temu cā nu cum-va unulu séu cel'a-laltu sa vina la potere si ei asiá sa se compromita pentru viitoru. Contr'a lui Thiers si manfestă ince franco ur'a loru; si dicu ca e de 76 ani si prin urmare n'au de ce se mai teme. Gambetta, pre care pretimea lo presenta ca pre omulu comunei, e tierenilor obiectulu ingrozirei.

De sine se intielege ca suntu la tiéra ómeni, cari tienu la Thiers, bā chiaru si la Gambetta. Ei inse mai nu suntu representati in comune mai mici, séu apoi formesa o minoritate de totu neinsemnata si nu cutéza a se esprimá pentru unulu séu altulu, de óre-ce preotimea pre acolo e atotu-poternica. Preotii suntu pretotindeni pentru Henri V. Si Bismarck e objectulu predicelor preotilor si ei profeteza ca o minune 'la va delatorá pentru totu-deun'a in restempu de 12 luni de dile. De ce ura contr'a lui Thiers suntu insufletiti, nu se pote face inchipuire.

Preotii predica pretotindeni, si chiaru si in bisericu, ca generalii suntu contra lui Thiers, din cauza elu se intereséza prea multu de afacerile loru.

Diet'a Ungariei.

In siedint'a din 10 Octombrie a casei reprezentantilor se facu mai intâju mai multe interpellazioni. L. Szögyényi referéza din partea comisiunei verificare verificarea drului E. Vargic s. Ministru-presedintele M. Lonyay pre-sinta legea sanctionata de M. Seu regele despre insintiarea academiei militare de honvedi „Ludovicu”, despre creditulu suplementariu pentru insintiarea si deschiderea acestei academie si despre inmultirea batalionelor de honvedi. Aceste legi indata se si promulgă.

Conformu ordinei dilei urmeaza deci votisarea de projectele de adresa. Projectul comisiunei de adresa se acceptă cu 185 voturi contra 101; 132 deputati erau absenti. Cele-lalte proiecte de adresa suntu prin urmare reieptate.

Se trece dupa aceea la desbaterea speciale. — La alinea 9 presinta deputatulu P. Cosm'a unu amendamentu, subscrisu de elu, A. Romanu, A. Mocioni si Dr. Bonciu, in urm'a cāruia dupa alinea 9 sa se mai adauge inca dōue alinee noue si prin care sa se dechiare ca cas'a e gata a face o revisiune a legei de nationalitati si legei electorale transilvanene séu celu pucinu a procede la o regulare legala a relatiunilor transilvanene in sesiunea acésta.

D. Bonciu renuncia la cuventu. D. Irányi apera pre Simonyi contr'a atacurilor lui Cosm'a. Amendamentul nn-lu pote primi din cauza ca nu consumte cu cāte-va pasagie; inse contr'a revisiunei legei de nationalitati vorbitorulu n'are nimic'a de a obiecta. Fr. Polszky tiene amendamentul de neacceptavero in projectulu de adresa, din cauza ca acest'a nu se demite in manente. D. Bonciu voiesce a luá cuventul, inse presedintele dechiara ca conformu regulamentului nu mai pote vorbi. Despre acésta se incinge o desbatere scurta care sa incheia cu aceea ca lui Bonciu i se da cuventul. Elu tiene de oportunu ca se afle dorint'a dupa rezolvirea cestiunii nationalitatilor expressiune in adresa. Se afirma ca cestiune de nationalitati n'aru esistá, ca numai individi singurateci o facu pre acea pentru de a-si crea prin ea nume si autoritate. Acésta e o frasa góla, cāci pâna acum au capetatu numai ace'a premie, cari si-au ignoratu si lucrato contr'a nationalitatiei. Elu cā român asecura ca nationalitatea sea doresce cā si cetationii ung. numai prosperarea tierei. — Amendamentul se respinge la votisare. Cele-lalte alinee se primesc de asemenea nemodificate. Projectul e deci primiu in desbaterea generala cātu si speciale si se va asternre regelui. — Mâne se va face la propunerea ministru-presedintelui alegerea celor 8 membri ai deputatiunei regnicolare, cari alaturandu-se loru inca 4 membri ai casei magnatilor, voru pertractá cu croati. Budgetul casei pre Octombrie se votéza. Urméza la ordinea dilei projectele de rezolutiune asternute de Nicolics si Majeros pentru sprigintirea esundatilor. Dupa o desbatere scurta se respinge acestu projectu, cu ce siedint'a se incheia.

In siedint'a din 12 Octombrie a casei deputatilor se autentica protocolul siedintiei precedinte. K. Szé l cetesce adres'a primita in siedint'a de ieri, cari asemenea se autentica. Se facu mai multe interpellazioni; ministru-presedintele Lonyay, ministru de culte Trefort si de justitia Pauler respundo la unele interpellazioni. Dupa unele trece cas'a la ordinea dilei si se face alegerea celor 8 membri ai deputatiunei regnicolare. — Ministru-presedintele presinta mai multe legi sancționate cari se voru publica si tramite casei magnatilor.

Dupa aceste referéza L. Szögyényi de spre petitionile din a 2-a si a 3-a seria. Cu aceste trece cas'a la ordinea dilei si se face alegerea celor 8 membri pentru deputatiunea regnicolare, care va avea a pertractá despre afacerile croate. Ministru-presedintele Lonyay presinta mai multe legi sancționate, cari se tramite casei magnatilor. Se mai resolvescu inca cāte-va afaceri secundarie si apoi se incheia siedint'a.

In 14 Octombrie tienu cas'a magnatilor o siedintia aprópe de 4 óre, care se deschise prin presedintele Majláth. Dupa autenticarea protocolului anuncia presedintele ca M. Seu regele s'a indurat prea gratiosu a primi adres'a casei magnatilor. Ministru-presedintele Lonyay comunica ca cas'a deputatilor va alege 8 membri pentru deputatiunea regnicolare incredintiata cu pertractarea afacerilor croate cas'a magnatilor sa aléga deci din parte-si 4 membri in acésta deputatiune. Dupa intrebarea corespondientore a presedintelui se

dedera indata siedulele de votisare pentru alegerea acestor membri. — Notariul casei deputatilor Wächter presinta cele 8 legi promulgat alalta-ieri acolo, cari si aici deci se promulga.

La ordinea dilei vine pertractarea projectelor de lege despre drumurile de feru cladinde fără garantie de procente. Dupa o desbatere mai lunga la care iau parte mai toti membrii casei, se primesc projectele de lege, cu ce siedint'a se incheia.

Cuventarea deputatului Parteniu Cosm'a. rostita in camer'a Ungariei la 10 Octombrie 1872.

Onorab. camera! Eu nu cadu in categoria acelor'a, cari tienu cumca atributulu celu de frunte alu unui deputatu este, ca aici in camera la tóte cestiunile sa-si radice graiulu; din contra sum de parere, cumca multimea agendelor nostro pondere este atâtu de mare, incâtu intr'adeveru gresiescu toti ace'a, cari numai din pruritulu de a vorbi, tienu repetitiuni si disertatiuni lunge, pentru-ca tempula ni este forte scumpu.

Cu tóte acestea, din incidentulu, ca in adres'a dietei lipsesce o cestiune, ce dupa modest'a nostra parere aru ave locula seu acolo, fiindu de neaperta trebuinta aducerea pre tapetu a acestei cestiuni, chiaru pre mine m'a intempiat norocirea, cea de altintre nu pré de invidiatu, cā sa-mi radicu graiulu; deci ceru atentiu onoratei diete, vi promit inse, cumca incâtu se poate me voi nisi a nu abusá de pacient'a d-vostre si a fi scorta in punerea mea.

Nici eu, nici cei de unu principiu eu mine nu ne-am redicatu graiulu la desbaterea generala a projectului de lege, si in locu sa se tiparesca adres'a nici nu amu pasit u vr'o adresa separata, conforma pozitioanei si principiilor nostre; inse nu pentru aceea amu facutu astu-feliu, pentru ca dora amu si multiamiti cu direptiunea si cuprinzulu adresei acceptate dejá in generalu, ci mai cu séma pentru cā nimene sa nu pote impota, cumca ne nisuim a sparge ranele ce acum se vedu a fi vindecate si a iritá spiritele ce para a se mai aliná.

Acum'a inse cāndu desbaterea generala este incheiata, si cāndu scimu cu siguritate, care adresa se va presentá Majestaticei Sele in numele dietei, ai cărei membri suntem si noi, celu mai pucinu ce suntem in stare sa facem pentru aperarea si sus-tinerea drepturilor nostre este, ca cu convoiea on. camere sa nesuim intr'acolo, cā diet'a sa apromita in adres'a sea, cum-ca, acele cestiuni, fără de a căroru deslegare justa noi nu ni potem inchipafericita patri'a — in decursulu acestei sessiuni die-tali — le va deslegá dupa dreptate si ecuitate.

Spre acestu scopu mi iau voia a subscrine unu amendamentu in numele meu si consociilor de principiu, si pentru motivarea acelui'a, a cere pacient'a onoratei camere pre cāte-va momente.

Inse inainte de tóte, fiindu-ca cestiunea ce contiene amendamentul nostru, mai cu séma din interesu de partita atâtu in camera, cātu si afara de camera este tendentiosu forte depopularisata, cā sa véda on. camera, cumca noi nu voim a produce, ci chiaru din contra a aliná irritatiunea, cumca do-rintiele nostre suntu cu totulu juste, naturale si ecuitabile, prin urmare ca sub decursulu motivârei mele in locu de antipati'a indatinata, sa intempiu simpatia on. camere, astu necesaria cetera prealabila a amendamentului nostru.

Amendmentul nostru suna astu-feliu: „De astu-feliu tienem noi, intre cele-lalte, si cestiunea de nationalitate, a cărei fericita deslegare, dupa noi, este cestiunea inflorirei morale, spirituale si materiale a poporului din tiéra, si, prin urmare este cestiune de viața pentru într-o patria. In-

acesta privintia, ca e dreptu, s'a adus legea din 1868 art. de lege 44, nu potem inse, Maj. Vostra! nega, ca dupa deslegarea numitei cestiuni in intlesulu acelui art. de lege si dupa esperintiele facute intrarea in vigorea acelei legi, poporele tierei nu suntu indestulite. Din care causa noi in semtimentul convictiunei nostre patriotice cumca sericirea patriei nostre comune numai prin indestulirea dreptelor pretensiuni ale tuturor poporilor tierei se poate ajunge, tienemu, ca tempulu a sositu, ca sa modifcam acesta lege pre basa esperintielor catisigate si corespondietoriu cerintielor comune, spre indestulirea comuna a poporilor tierei. Pentru aceea deci, dorim, ca inca in acesta sessiune dieiale sa o luam din nou la desbatere si astu-feliu, pre langa sustinerea intregitatiei politice a statului, precum si a guvernarei si administratiunei i practice, se ascuram, prin lege, pre basa egalitatice perfecte, drepturile nealienabile ale tuturor nationalitatilor din tiara ca atari.

Asemenea importantia damaus situatiunei si pana acum neorganizata si data toare de grigia a Ardelui, de unde a provenit marea nemultiamire a majoritatii locuitorilor de acolo, care si astazi susta si care neindestulire si are sorgintele si nutrementul in negligabile esentiale, comise la deslegarea cestiunei uniunii si in legea electorală ardelena separata, ca remasitia a periodului feudalismului. Spre incetarea acestor cause a nemultiamrei suntem gata, inca in acesta sessiune dieiale, a aduce legi, cari aru ave de rezultatul indestulirea comuna a tuturor locuitorilor Ardelui si, prin urmare, consolidarea relatiilor interne ale patriei comune."

Din cele audite s'a potut convinge on. camera, cumca intregitatea teritoriala si poterea de statu a patriei, ma chiaru si posibilitatea unei guvernari si administratiuni practicavero suntu precis accentuate in amendamentul nostru, iera de alta parte ne-amu ferit de a ne folosi de veri-ce cuventu obscuru, de intiesu, dubiosu, seu de acea natura ca cineva sa pota deduce, cumca ascurarile acestea le intrebuntiamu numai de mantea, sub care sa ni polemo moi eu siguritate ascunde tendintele nostre pericolose. Suntem sincer si acceptam sinceritate, caci altcum in veci nu ne vom pricpe unul pre altul!

Doua cestiuni contine amendamentul nostru: cestiunea propria de nationalitate, si cea speciala transilvana.

Cestiunea de nationalitate pre catu este de profitabile si ascuratorie de patriotismu estimu pentru

alii, astutu este de ingrata, si casionatoria de suscipiuni si de neincredere pentru noi deputatii nationali, — de aceea insa me simtu detorii a starui, ca in catu mi ierta modestele poteri, si incatul se poate asi in generalitate sa reversu lumina asupra starii de astazi a acestei cestiuni.

Cui nu-i place a fi amagit, cine nu-si culege informatiunile din faime scornite cu scopu seductorii, ci din fonte curata, si cine pre langa acestea mai scie inca a fi si justu, — negresitu va trebui sa recunoscă, cumca articululu de lege 44 din 1868, despre egalitate indreptatire a nationalitatilor, creatu in medilocul celei mai mari iritatiuni, s'a dovedit in prassa de nemultiamitoru pentru nationalitate; ma si acela care nu-lu conosce din prassa si nu-si bate capulu cu modulu aplicarei acelei legi, de cum-va va studiu cu atentiu acea lege din insu cuprinsulu ei, se va convinge si negresitu va recunoscă — de-si poate nu publicu, dara celu putinu in intrulu seu — cumca legea aceea nu este apta sa multiamesca nationalitate.

Este prea apăa spre aceea, ca acele drepturi, ce se pare a le regulă, nici cindu sa nu le pota gustă acela, cari aru voi sa se folosesc de densele; si asi in desertu cercam in trens'a acelu efectu mangaiorii ce-lu asculta unu poporu inestisatu dupa dreptate dela o lege buna, acea multiamire generala ce este in stare sa produca o lege perfecta si corespondietoria recerintielor tempului, — in desertu o cercam in acesta lege, caci ea, cu lacunele cele multe ce contiene, a turburatu numai lucrul a deschis calea nenumaratorului abusuri oficiose.

Caci abstragendu dela impregiurarea, ca nu reguléaza drepturi nationali ci numai individuali, ea este compusa astfelui ca, de-si la parere unu paragrafu concede unu dreptu, urmeza ince altulu care rapesc frumusieu acelu dreptu; mai este si astfelui de paragrafii a carui conclusiune face ilosorii dreptulu ce parea a concede incepul paragrafului. Cu unu cuvantu o lege permisiva, lasata in voi'a judecatorielor si autoritatilor politice este acesta, care in aplicarea sea, reiese totu-deun'a in detrimentulu acelor, in a caror favor se crease la vedere.

Precum disieui, legea acesta s'a constatatu de nemultiamitoria in vieti-practica, si cumca despre acesta in tota diu'a se poate convinge celu ce asta demnu a umblă dupa acesta si a cercat treba acolo, unde ea intr'adeveru exista, adeca pre teritoriele locuite de nationalitate, la judecatorie si autoritatatile politice si in diurnalele nationalitatilor, cari eschisiv suntu chiamate a interpretă sentimintele si opinionea publica a nationalitatilor, dara cari inse

tote pana la unul, incepandu dela celu mai radicato pana la "Patria" cea fundata, inspirata si susținuta de guvern — declarata legea nationalitatilor de nemultiamitorie si pretindu revisiunea acelei.

De siguru va scii acesta si guvernul din actele sale oficiose, ma lucrul a devenit acum la asta incatul cestiunea de nationalitate a datu ansa insu forului de casatiune — care nu este chiamata a politica — sa faca si elu politica. In septamanele trecute adeca in siedintie plenarie de doua dile si-a spartu capulu cu intrebarea ponderea: ore la tribunalul reg. din Aradu, dela care capetase si superase dejă mai multe cause romanesce — fostau in usu limb'a romana seu ba? si dupa o lupta grea de doua dile in fine s'a enunciata, cumca propriamente densulu nici nu este compelinte a decide in astfelu de cause, acesta este chiamarea autoritatilor politice.

Deci partile litigante de aci inainte sa substerna astfelii de cause civile mai intai la autoritatile politice si numai dupa ce se va decide acolo cestiunea de nationalitate — cestiunea limbei — sa le apeleze in meritu de cum-va, firesce, nu au cadiuta din tempu.

Ma de curendu a facutu si mai multu: de unu tempu incocé, si mai cu sema de cindu avem judecatorii regesci, cam pre o corda tote respingute causele romanesce si acolo unde dupa legea de nationalitate indreptatite nationalitatile a pretinde respectarea limbei lor in procesele civile, ma suntu si judecatorie de acelea, unde judele distr. accepteaza iera subjudele reiciza fara exceptiune causele ce nu suntu scrise in limb'a magiara.

Intr'unu astfelui de casu a trebuitu sa decida asupra volniciei judecatoriei prime si ce a facut? a enunciata, cumca: de ore ce procedura civila nu contine nici unu paragrafu despre legea de nationalitate, considerandu cumca densulu — forul de cassatiune — numai in acele casuri este chiamata a decide, cari se asta expresa enumerate in procedura civila, asupra volnicielor judecatorielor de prim'a instantia comise in contr'a legei de nationalitate nu se simte competiente a decide.

Va sa dica: judecatorie de prim'a instantia nu suntu detore a respecta legea de nationalitate, caci pre ele nu le poate trage nime la respondere.

Si asi on. camera! amu ajonsu acolo cu legea de nationalitate, incat nici chiaru judecatorie nu se mai sciu orienta, legea de nationalitate a nascutu cestiunea de competitia intre autoritatii eterogene, ma ne-a dovedit chiaru cumca se potu comite in patria nostra astfelii de abusuri si fara-de-legi cari, dupa legile existenti, nu se potu pedepsi.

Lucru forte siodu intr'adeveru on. camera, ince-

pitu spre a da tieri ceea ce i lipsesc pana astazi: o istoria nationala. Nu a fostu totu asi si cu publicarea acelor scrieri si acte menite de a pregati si inlesni calea visorului istoricu. Aici ne potem fali ca ultimii doua-dieci de ani n'au fostu de locu sterili!

Archiv'a romanesca, intai a colectiune istorica, publicata de mine cu multu inaintea anului 1848, si magazinul istoric, publicat dupa aceea de N. Balcescu si Treb. Laurianu, au avutu ca demni succesi, Uricariul lui Th. Codre, cu tesaurul de monumente istorice alu lui A. Papu Ilarianu, archiv'a istorica a lui B. Hajdeu, column'a lui Trajanu ce se redige si acum totu de acela-si, Atheneul si Anuarul instructionei publice de V. Ale sandrescu, de preste Carpati "Transilvania" si alte reviste si colectiuni cari au scosu la ivela numeroase si pretiose documente! Cronic'a lui Simca a fostu salvata de perire prin darnici si ingrijirea patriotica a lui Gregorius Ghic'a domnului Moldaviei! Luerari importante pentru istoria romanesca s'au publicat, apoi, in Ungaria si Transilvania, in Rusia, Polonia si cele-lalte tieri slave! Invetat'a Germania si bine-voitorea noua Francia au scosu la lumina mai multe publicatii de interesu pentru romani. Astu-feliu, in conditiile actuali ale literaturii nostre istorice, si multiamita liberalismul cu care astazi tote guverne si tote societatile invitate deschidu bibliotecele si archivele loru investigatiilor invetatilor, multiamita asemenea si inlesnirei si estimatatiei cu care, prin cale ferata, romenii potu astazi caletori pana la extremitatile Europei, eu credu ca tempulu a sositu ca si România sa aiba o istoria nationala!

(Va urma.)

FOISIORA.

Cronicile Romaniei.

Prefacia la a doua editie.

(Urmare din nr. tr.)

Eramu studentu la Universitatea din Berlinu, cindu in 1836, de abia in versta de 19 ani, amu intrat pre scen'a publicitatiei cu o brosura, scrisa in lib'a francesa*) prin care, descriendu sora tieganilor din România, amu inceputu a combatutu, cu o ura si mai energica, slav'a alba.

Astu-feliu din tineretile mele me salescu ca amu facutu parte din cea mica cohorta de juni, cari, din emanciparea tieganilor si a tieranilor, au facutu programul vietiei loru politico!

*) Esquisse sur les Cigains, par M. Cogalniceno, Berlin chez B. Behr. — Nu mi place a vorbi de mine; asta-data inse sa-mi fia permis de a dice doua cuvinte despre persona mea. Unele colectiuni biografice si cateva calendare au bine-voitua a descrie vieti-a mea. Nu me voiu pune a indreptata erorile comise in privinta acelatoru mele politice; dara voiu indreptata erorea in privinta datei nascerei mele, pre care, unele din scrierile mai susu citate, o ficsedia in anul 1807 seu 1809.

Constatu ca nu sum atat de betraniu. Din celsului parintelui meu, culegu insemnarea scrisa chiaru cu man'a sea, din care resulta ca sum nascutu in Iassi, la anul 1817, lun'a Septembrie in siese.

Tatal meu a fostu vornicul Ilie Cogalniceno; num'a mea a fostu soci'a sea Catinc'a, nascuta Stavila, familia romanesa din Bassarabi'a. De pre tata si de pre mama, din mosi si stramosi, me salescu, dara, ca sum romanu Moldovanu si cu mandria recunosu, ca famili'a mea nu a cautat nici odata originea sea in tieri si nemuri straine!

Ieta ceea ce me face sa-mi iubescu tiera din tote poterile animei; eu o iubescu chiaru pentru dusmanii ce mi-a dato; caci in prigonirile ce acesti'a mi-au facutu, ei s'au arestatu de mici cu susfetulu si cu midilocile cu cari m'au atacatu, incatul au dovedit, ca ei nu voiau a loviti persoana si defectele mele, si principiele la triumful caror amu lucratu — poate pre caci diserte — cu toti companionii mei de junie si de versta barbatescu, pentru cari, nationalitatea si libertatea, n'a fostu numai nisice zardnice cuvinte.

Dara intordedu-mi ochii spre miscarea politica din ultimii doua-dicci de ani, fara sa voiescu, m'am alunecat pre terenulu actualitatiei; si regretandu acesta scapare din vedere revinu directu la subiectul meu, spre a vorbi acum de miscarea literaria istorica din aceea-si epoca.

Afara de N. Balcescu, carele promitea României una istorie dara pre care mordea l'a rapit fara de tempu, unu singuru mare talentu nu s'a

este asiá. Nu pentru aceea amu enaratu cu casurile acestea, pentru ca dora a-siu tiené a fi cu cale si la locu enumerarea casurilor speciali chiar la desbaterea adresei, ei numai din motivul că sa procura si acelora cari studieza caus'a nationala numai ací in camera, óresi-care orientare despre efectele legei de nationalitate ; credu ca nici nu positesce on. camera ca sa-i enumera mai multe casuri speciali, de cum-va va fi lipsa, voig serví cu de acestea atunci, cându va fi la ordinea dilei proiectulu de lege pentru modificarea legei de nationalitate, care, de cum-va altii nu, noi români negresitu lu vomu substerne onorabilei camere.

Preste totu onorabila camera ! nationalitatile patriei nostre, cari nu cncedu că in patriotismu sa le intréca nimenea, cu parere de reu esperieza, cumca acésta cestiune prea ponderosa, nu se studieza si manuesce cu acea conscientiositate si seriositate, ce privindu ponderositatea ei aru merită si de multe ori i se atribue directiune si scopu cu totulu de alta natura, decât o celu adeveratu ; ma aceia nu o pricepu si nici ca voiescu a o pricepe, o declara de o causa a cărei deslegare aru involve cele mai mari pericile pentru patria, cându din contra adeveratulu periculu pote urmá numai din amena-rea deslegarei, si din nemultiamirea, ce naturalmente produce deslegarea gresita a cestiunei.

Aici in camera inca forte adese ori, dara mai cu séma in diurnalistica atátu partitele, cátu si singurateci neintreruptu facu capitalu politicu din cestiunea nationala, cele mai sincere si mai nevinate pretensiuni nationali tendenlosu seo fára tendintia se mistifica si se marchéza de antipatriotice, aspirationile cele mai sante purcese din sentiul de conservare propria, si nutrite pentru scopuri culturale, forte adese se timbréza de atentatu in contr'a unitatiei nationali si in contra intregitati patriei, si apoi firesce se pornesce resbelu formalu in contra nationalitatilor.

Partitele formalmente se infrixa un'a pre alt'a cu nationalitatile, si vai de acea partita căreia din convictione politica s'aru alaturá nationalitatiale, căci acea partita ipso facto devine suspicioasa, patriotismul acelei a cade sub intrebare.

Omeni recunoscuti de intelepti („sa audim !“ vivace) ma chiaru barbati de statu nu se sfiesco a motivá cu cestiunea de nationalitate si cu aspirationile nationali chiaru si impossibilitatea insintiarei armatei separate, si sustinerea legei electorale transilvane, carea sa sufera paoa in diu'a de astazi spre rusinea seculului nostru si spre scandalisarca sentiu-lui constitutionalu.

Si ací, me rogu de iertare, insa nu potu intreasé a nu dá espressiune sentiului durerosu, ce mi-a casinutu chiaru eri dialogulu escatu ací in camera intre preștimatul conducatoriu alu stângel estreme dlu Ernestu Simonyi si dlu ministru-presiedinte asopra nationalitatilor. Cum se lépeda fia-care de nationalitat ! Nici unul nu voia sa le primésca, fia-care se operá de ele, respingendu dela sine ori-ce solidaritate cu nationalitatiale. Si acésta comedia s'a jocatu publice ací in camera.

Intre astfelu de impregiurári — me rogu de iertare dara de felu n'are dreptu a se mirá nimenea, cumca acei deputati nationali, cari se pretinescu pre sine, cari tocma asiá sunt mandri de nationalitatea loru si cunoscu, si demnitatea loru de omu — că ori-cari altii — preferu a se isolá si a remané bucurosu in clubu separato, de-si putien la numeru, căci acolo celu putien suntu siguri cumca nimenea nu-i considera de tradatori de patria nici de lingusitorii.

Dupa astfelu de tractare intr'adeveru se mira omulu, ca se mai asta deputati nationali căror'a nu li este rnsine a mai remané pre bancele de dincolo (oho ! oho ! in drépt'a) Da da ! pentru ca atátu inainte de dieta, căto si acum mai cu séma din acea parte au venit imputáriile.

Acest'a, este on. camera luera durerosu inse adeveratu si potu dice cumca astfelu de procedura nici cându nu pote conduce spre bine, insisi aceia cari fabrica frasle, insinuatunile acestea — mai putien credu in veritatea loru, dorere inse, cumca cându le respondescu nu cogela căta stricaciune si dauna facu causei comune a patriei prin tendențiosele loru insinuatuni nedrepte.

Dara apoi legionulu notabilitatilor urmerunte ce mina nedescabila au descoperit in cestiunea nationalitatilor !

Fia-care notabilitate incepatoria din acésta dieta se resuksesce a depune esamenul de maturitate, si li succede de mi-

nue ! pentru ca in diu'a de astazi acésta este bucat'a cea mai profitabila. Este de ajunsu că omulu sa lépede dela sine nationalitatile cu indignatione, si cu unu pathosu mare in nisce termini esaltati, pré yechi acum'a ce e dreptu, inse totusi ascultati cu placere, sa injure pre nationalitat, precum in diurnalistica, asiá si in camera, că numai decâtua sa fia aplaudatu, incuragiatu, si renumele de scriotoriu respective oratoru sa si-lu considere de intemeiatu !

On. camera ! Placa a-mi crede, cumca acésta procedura nu este buna, nu este nici justa, nici ecuabilă, nici convenabilă, si de o amu si urmatu pâna acum'a aru si tempulu că sa o curmâmu.

Aru si tempulu acum'a că asiá sa privim, si asiá sa pricepemu lucrulu, precum elu intr'adeveru este !

Totu suntemu cetatienii unei tieri poliglote ; apoi si camer'a acésta se cuvinte sa fia oglind'a fidela a tieriei.

Sa nu ne considerâmu deci de representantii numai ai unei nationalitat, ci a tuturor nationalitatilor din patria, cari au concursu cu votulu lor la alegera nostra si cari la olalta locuescu patri'a, si causele nostro comune nationale sa le deslegâmu cu săuge rece, cu incredere reciproca si cu sinceritate astu-feliu, că faptele nostre legislatorice patri'a intréga sa le primésca si remunereze cu multiamita, si că sa nu se mai pote asta omu cu multe sanetósa in patria, care sa se considere de siu vitregu alu acelui, căci patri'a numai atunci va fi deplina fericta, cându toti si ei voru si fericiți.

Atât'a de asta-data despre caus'a de nationalitate, si inca dora si asta a fostu pre multu.

Sa mai vorbescu ce-va si despre referintiele Transilvaniei ? Óre dupa cele spuse ací in camera, in sessiunea treinta, cu ocasiunea desbaterei legei electorale si dupa cunoscute declaratiune a preștimatului condeputatu Col. Ghyczy — mi aru mai si iertatu a presupune, cumca s'aru mai asta in camer'a acésta, ma chiaro in patri'a intréga capu cugetatoriu, omu care sa ingrigesce de sótea patriei sele si sa nu scia cumca in Transilvan'a este mare neindestulirea la majoritatea locuitorilor tieriei, si cumca acésta hemultiamire este deplina justificata, celu pucinu prin impregiurarea, ca pentru acea tiéra nefericita totu se sustiene inca o lege electoralala remasita din tempulu feudalismului, o lege ce 'si bate jocu de majoritatea locuitorilor ?

Bá ! celu pucinu despre acésta camera nu-mi este iertatu sa presupunu acésta, pentru ca sciu, cumca totu omula este convinsu, si eu constatul numai pre seurtu ca acésta este acum a dô'a dieta, la care români transilvaneni nu voiescu sa participe si nu participa.

Eu in asta privintia nu potu si de o parere cu d. condeputatu Gozmanu, care dice ca despre acésta n'are scire.«

Acésta dopa mine este unu conceptu gresitu. Omulu nu numai despre aceea are scire, despre ce a capetatu relationi oficiose, ci unu omu publicu trebuie sa aiba cunoscintia despre tote aceleace in tote dilele ni produc organele de publicitate. — Despre acésta tiéra intréga, bá chiaru si tierile straine au scire numai d. Gozmanu nu.

Dara nici in alta privintia nu potu si de accordu cu dlu Gozmanu, d. e. cându dice ca : „aceea ca români din Transilvan'a nu suntu aici, nu este nici unu reu, pentru ca aici suntem noi destui.“

Acésta pote ca-i place d-sele, si pote ca place si altor'a. Unui, pentru ca venindu români transilvaneni aici, negresitu aru trebuu sa le céda locul ocupatu, altui, pentru ca dora se teme, ca atunci aru si pre mare concurrentia la impartirea remuneratiunilor.

Eu inse, on. camera ! pre care nu me conduce interesu egoisticu, ci interesulu patriei comune, sum din contra convinsu, cumca dá ! este reu, si inca unu reu forte mare acel'a, cându majoritatea unei tieri nu este multamita cu aceea, ce si pentru densa se numescu constitutiune, si cu osebire acelu reu este considerabilu atunci, cându elu că si in casulu presinte este pre deplinu justificat ; si eu sum de parerea, că sa se esamineze caus'a, sorgintele reului si, desecându-se cătu mai cu graba, sa se vindece reulu, căci cu cătu va prinde redacie mai adenci, cu atátu va fi mai cu greu de sterpitu.

Stimatulu guvern inca are cunoscintia despre reulo acésto, si eu constatezu cu placere, cumca din jurnale si din informazioni private amu scire, ca aru si inceputu nescari pasi pentru incetarea reului : — căci dlu ministru-presiedinte, in caletoriu sea intreprinsa inaintea alegerilor dietali prin Ar-

dela, s'a pusu in atingere cu căti-va barbati mai de influintia a românilor si, precum amu intielesu, aru si datu ciascune că sa-si preciseze si puna pre hârtia dorintiele si' precum se vorbesce, aru si acum in posessiunea dsele unu quasi-memorandum, inse asiá se vede, cumca dui ministru-presiedinte a tátu iá venit u de bine passivitate a românilor u transilvaneni, in cátu numai chiaru din simpatia catra densi s'a pusu si densulu in passivitate facia cu români.

Onorab. Camera ! Cestiunea Transilvaniei este o parte speciale a cestiunei nationale, celu pucinu pentru noi români, si din asta causa ne-amu sentit detori a o subscrerne in camera in legatura cu aceea.

Dee Ceriulu, că pasii nostri sa aiba rezultat salutaru pentru patria ! Dee, că sa pricepemu odata cumca inamicii patriei nu suntu de a se cercá in intrulu, ci afara de marginile ei, si cumca in contr'a acelor'a, de cea mai sigura alianta potemu considerá alianta nostra interna, pacea interna si multiamirea publica. Dee ceriulu, că sa ajungem si aceea, că toti sa fimu petrunsi de adeverulu, cumca de suntu in lume dôue elemente, avisate unul la altul, atunci acele suntu de siguru elementulu român si celu magistru, pentru ca acestor'a insa-si provesti a atunci cându le-a asiediatu la olalta intre braciele de fero si dôue natiuni gigantice, le-a arestatu tofodatasi calea, pre carea purcediendo, in contielegere fratiesca, dându mâna de ajutoria reciprocamente unul altui, voru poté subsiste a devenit tari, din contra unul contr'a altui, darimându unul poterilo celu-a-lattu, irresistibilu si negresitu ambele voru deveni victim'a molochului !

Recomandu amendamentelo nostru atentunei on. camere si o rogu pentru acceptare.

„Federaliunea.“

Nr. 206—1872.

Representantii a fundatiunei lui Gojdu
a astatu cu cale de a conferi pre anulu scolasticu

1872/3 urmatorele stipendie :

a) Mai intâi la vechi stipendisti	
1. Lui Nicolau Poienariu gimnasistu in Oradea-mare stipendiul avutu cu	200 fl.
2. Lui Demetru Poienariu gimnasistu tolco acolo stipendiul avutu s'a radicatu la	200 fl.
3. Lui Ioane Poienariu elementaristu tolco acolo	100 fl.
4. Lui Constantin Aldulianu gimnasistu in Sighisior'a stipendiul avutu cu	200 fl.
5. Lui Ioane Hosano rigorosante de medicina in Vien'a restulu de	150 fl.
6. Lui Aronu Hamsea juristu in Sabiu stipendiul avutu cu	200 fl.
7. Lui Zacharie Rossiniu juristu in Oradea-mare stipendiul avutu cu	100 fl.
8. Lui Iosifa Crist'a gimnasistu in Lugosiu stipendiula avutu cu	100 fl.
9. Lui Ioane Panea pentru medicina in Pest'a stipendiul avutu cu	100 fl.
10. Eustremiu Juic'a juristu in Pest'a stipendiul avutu cu	100 fl.
b) Mai de parte — stipendie noue	
11. Lui Atanasius Mircu din Lipova technicu in Pest'a	200 fl.
12. Lui Vicentin Mang'a din Salobagyi pentru jura	100 fl.
13. Lui Iulianu Filipescu din Turda pentru technica	300 fl.
14. Lui Iosifu Maximu din Boiti'a pentru technica	200 fl.
15. Lui Simeonu Piso din Pianu pentru silvicultura	200 fl.
16. Lui Demetru Magdu din Dudu pentru jura	100 fl.
17. Lui Alexie Gojdu din Ercsény pentru jura	200 fl.
18. Lui Teodoru Glig'a din Apahid'a pentru jura	100 fl.
19. Lui Georgiu Chicinu din Nagy-Lak pentru jura	100 fl.
20. Lui Stefanu Velovanu din Ruska-Banya pentru montanistica	200 fl.
21. Lui Patriciu Dragalina din Borlova pentru technica	200 fl.
22. Lui Georgiu Sierbanu din Alm'a pentru silvicultura	200 fl.
23. Lui Petru Iliesiu din Cebea pentru technica	200 fl.

c) În fine următoarele ajutorii de studie:

24. Lui Georgiu Sandenu din Turda rigorosante de medicina pre lângă stipendiu de 315 fl. celu trage din fundația românească, i s'a mai conferit pentru solvirea tacșelor de rigorose și diplome din fundația lui Gojdu.

25. Din asemenea considerante s'a datu lui Constantin Simionu din Sadu tehniciu în Zürich pre lângă stipendiul Franz-Josefinu de 200 fl. inca una ajutoriu din fundația lui Gozdu de . . .

26. Asisdsrea lui Nicolau Caleșariu din Sarat'a medicinistu in Vien'a pre lângă asemenea stipendiu de 200 fl. unu ajutoriu din fundația lui Gozdu de . . .

Apoi la următorii gimnasiști realisti:

27. Lui Augustinu Dumitrenu din Sardu gimnasiștu

28. Lui Aleșandru Dragosiu gimnasiștu in Oradea-mare

29. Lui Nicolau Craciun din Petro-Vaselo — realistu

30. Lui Iosifu Noică din Sântu-Mihali — realistu

31. Lui Icanu Trailescu din Tora-culu-micu — realistu

Acăstă se aduce la publică cunoștința cu acelu adansu, că acei stipendisti, cărora suspecțiatele stipendie nu li s'a conferit expresu că ajutorie pre lângă alte stipendie, de către voru fi mai avendu său într'acea voru fi căstigatu alte stipendie, suntu detori a renunță la unul din ele, că altu-cum li se voru detrage din oficiu. —

Pest'a in 1 Octombrie 1872.

Representanți a fundaționale.

Concursu.

Pentru ocuparea stațiunii invetitoarești vacante din Gusteritia lângă Sabiu, impreunate cu următoarele emolumente:

1. io bani 140 fl. v. a.
2. quartiru liberu in edificiul scoliei;
3. lemne de foc după trebuintia.
4. folosirea a dōue delnitie de curechiu (vîr-dia); se deschide prin acăstă concursu până in 31 curg.

Concursele provedute cu alestatele necesare de calificare, sa se subscrîna la scaonul prot. gr. res. alu tractului Sabiuului I.

Gusteritia 8 Octombrie 1872.

Comitetul parochial gr. res. in contielegere cu p. protopopu respectivu.

(1-3)

Concursu.

Devenindu vacante stațiunea de invetitoriu primar la scol'a nôstra confesională din Cristianu, cu care este impreunat unu salariu anual de 210 fl. v. a. din alodiul comunale si 8 stângini lemne de foc din magazin'a comunale pentru invetitoriu si pentru clas'a respectiva; pentru ocuparea acelei, in urm'a oterirei veneratului consistoriu archiecesen din 29 Sept. a. c. nr. scol. 314. Se deschide prin acăstă concursu până in 31 curgătoarei.

Concursele provedute cu documentele necesare de calificare, suntu a se subscrîna la scaonul protopopescu gr. res. alu tractului Sabiuului I.

Cristianu 8 Octombrie 1872.

Comitetul parochial gr. res. in contielegere cu p. protopopu respectivu.

(1-3)

Concursu.

Pentru ocuparea postului de a II-lea invetitoriu in comun'a Sanpetru protopresbiteratulu II. alu Brasiovului gr. or., se scrie concursu până la 26 Oct. a. c. st. v. in care dî va fi să alegerea.

Emolumentele suntu:

Salariu anual din cass'a alodiale fl. 100 v. a. si dela fia-care copilu scolariu 40 xr.

Din beneficiile comunale adeca părți din (sor-tea) împărtirei de fenu comunale si unu locu pentru vîrdia; care aceste tôte facu in bani circ'a 50 fl. v. a.

100 fl.

100 fl.

100 fl.

100 fl.

50 fl.

50